O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

G.Sh.Rixsiyeva

2020 yil "28" 08

"KELISHILDI"
Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi

2020 yil "28" 08

Ro'yxatga olindi: MD-5A120502
2020 yil "29" 08

MUTAXASSISLIKKA OID MAXSUS ADABIYOT TAHLILI

FAN DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Gumanitar soha
Ta'lim sohasi:	120000 –Gumanitar fanlar
Mutaxassislik:	5A120502 –Sharq falsafasi va madaniyati

Toshkent – 2020

Fan/modul kodi 5AFAT125	O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 5	
Fan/modul turi Majburiy	**Ta'lim tili** O'zbek/rus		**Haftadagi dars soatlari** 4	
1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Mutaxassislikka oid maxsus adabiyot tahlili	60	90	150

2.

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – magistrantlarga falsafiy qo'lyozmalarni boshqa qo'lyozmalardan ajrata olish, o'qish, uning o'ziga xos xususiyatlarini anglash va talqin qilish, mavjud muammolari; mazkur qo'lyozmalarning jahon falsafasi va sivilizatsiyasida tutgan o'rni bo'yicha nazariy bilimlarni o'rgatish va ularni amaliyotda qo'llash konikmasini shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi –Sharq falsafiy qo'lyozmalari, manbalarini tadqiq etish jarayonida, ularning ilm-fan va madaniyat, shuningdek jahon sivilizatsiyasi rivojida tutgan o'rninini ko'rsata olish; Sharq falsafiy qo'lyozmalarini, manbalarini o'qishda o'sha davr arab, fors, turk va boshqa Sharq tillarini mukammal egallash; hind, xitoy, koreys, yapon va boshqa sharq tillarini o'rganuvchi magistrantlar shu tillardagi falsafiy asarlarni o'qish, tarjima va talqin qilish; falsafiy qo'lyozmalarning mazmuni va mohiyatini anglash hamda ularni ma'naviy merosni tadqiq etishda qo'llash; manbashunoslik va matnshunoslik talablari asosida falsafiy qo'lyozmalarni talqin qilishning uslubiy yondashuvlarni egallash hamda ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan.

II. Asosiy nazariy qism (o'quv rejada ma'ruza mashg'ulotlari ko'zda tutilmagan).

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Mazkur o'quv dasturining asosiy qismini amaliy mashg'ulotlar tashkil etadi va talabalar nazariy jihatdan olgan dastlabki bilimlarini Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutida bevosita falsafaga oid asarlar bilan tanishish, ularni manbashunoslik qoidalari asosida o'rganish, o'qish va talqin qilish bilan shug'ullanadilar.

	Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi: 1. «Mutaxassislikka oid maxsus adabiyot tahlili» fanining predmeti, maqsadi va vazifalari 2. Yozma manbalarning tavsif usuli.Kodikologik ma'lumot 3. Asar muallifi va uning yashagan davri 4. Asarning tarkibi va mazmunining tahlili 5. Asarning umumiy xarakteri 6. Asar tarkibining tahlili 7. Manbaning mazmuniga qarab tahlil etish 8. Manbaning o'ziga xos xususiyatlarini tahlil etish 9. Asarning ilmiy ahamiyatini aniqlash 10. Manbaning o'rganilishi, uning tarixnavisligi 11. Qo'lyozma o'qishga kirishuv 12. Qo'lyozma o'qish 13. Ilmiy tanqidiy matn tuzish tamoyillari 14. Ilmiy-tanqidiy matn tuzishga kirishish 15. Yunon faylasuflarining arab tiliga tarjima qilingan asarlarini o'rganish 16. Abu Nasr al-Forobiyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 17. Abu Ali Ibn Sinoning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 18. Abu Homid al-G'azzoliyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 19. Yahyo ibn Adiying Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 20. Abu Bakr Muhammad ibn Yahyoning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 21. "Ixvon as-safo" ning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 22. Faxruddin Roziyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 23. Jaloluddin ad-Davvoniyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 24. Nasiriddin Tusiyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari 25. Qutbiddin Roziyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo'lyozmalari

8.	**Fan/modul uchun mas'ul:** D.A.Pulatova - TDSHU, «Sharq falsafasi va madaniyati» kafedrasi mudiri, falsafa fanlari nomzodi, professor.
9.	**Taqrizchilar:** G.M. Ro'zmatova - UzMU «Falsafa va mantiq» kafedrasi professori, falsafa fanlari doktori, professor; R.R. Karimov - UzMU «Falsafa va mantiq» kafedrasi dotsenti, falsafa fanlari nomzodi, dotsent.

oliy bahodir. –T.: O‘zbekiston, 2018.
11. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуғ халқнинг иши ҳам улуғ, ҳаёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. –Т.:Ўзбекистон, 2019.
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi.www.press-service.uz/uz/lists/view/1371
13. 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha harakatlar strategiyasi// *https://www.lex.Uz*
14. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzurida O‘zbekistondagi Islom madaniyati markazini tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida// www.press-service.uz/uz/lists/view/688
15. Yoshlar ma’naviyatini yuksaltirish, ularning bo‘sh vaqtini mazmunli tashkil etish bo‘yicha muhim vazifalar belgilab berildi (Besh tashabbus)//http://www.uza.uz/oz/politics/prezident-yeshlar-manaviyatini-yuksaltirish-ularning-b-sh-va-19-03-2019
16. Karimov I.A. To‘la asarlar to‘plami. 1-24 jildlar.– T.:O‘zbekiston, 1996-2016.
17. Karimov I.A.Yuksak ma’naviyat–yengilmas kuch. –T.:Ma’naviyat, 2008.
18. Ajdodlarimiz ma’naviy merosidan. Mas’ul muhar. O.Bo‘riev, O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti. – T.:Fan. 2014.
19. Ahmedov B. O‘zbekiston tarixi manbalari. Monografiya. –T.: Fan. 2001.

Axborot manbaalari

20. www. lex.uz.
21. www.gov.uz.
22. www.library.ziyonet uz.
23. www.faylasuf.uz.
24. http://booksss.ru filosofiya//Slovar_Philosof.rar
25. http://znanium.com/ globalistika
26. http://www.philosophy.ru Библиотека Института философии.

7. Fan dasturi Oliy va o‘rta maxsus, kasb-hunar ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha O‘quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 202_0_ yil “_29_” _08_ dagi _4_ -sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.

O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining 202_0_yil “_28_” _08_dagi _452_ - sonli buyrug‘i bilan ma’qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta’lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.

26. Yusuf Qorabog‘iyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo‘lyozmalari
27. Mirzo Abdul Qodir Bedilning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo‘lyozmalari
28. Sayyid Sharif Jurjoniyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo‘lyozmalari
29. Burhonuddin Hanafiyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo‘lyozmalari
30. Sa’aduddin at-Taftazoniyning Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik instituti fondida saqlanayotgan asarlarining qo‘lyozmalari

Amaliy mashg‘ulotlarini tashkil etish yuzasidan tegishli sharq tillari kafedralari tomonidan ko‘rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma’ruza mavzulari bo‘yicha olgan bilim va ko‘nikmalarini qo‘lyozma matnlarni o‘rganish orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o‘quv qo‘llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali magistrantlar bilimini oshirish, mashqlar bajarish, mavzular bo‘yicha taqdimotlar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi. Amaliy mashg‘ulotlarni bevosita qo‘lyozmalar bilan ishlash maqsadida Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutida o‘tkazilishi tavsiya etiladi.

Hind, xitoy, koreys, yapon va boshqa sharq tillarini o‘rganuvchi magistrantlar amaliy mashg‘ulotlarda shu tillardagi falsafiy asarlarni o‘qish, tarjima qilish va germenevtik tahlilini amalga oshirishlari rejalashtiriladi.

Amaliy mashg‘ulotlar multimedia qurulmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o‘qituvchi tomonidan o‘tkazilishi zarur. Mashg‘ulotlar faol va interfaktiv usullar yordamida o‘tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo‘llanilishi maqsadga muvofiq.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:
1. 1 Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutining qo‘lyozmalar xazinasi va kataloglari bilan tanishish.
2. Abu Rayhon Beruniy nomidagi Sharqshunoslik institutida saqlanayotggan falsafaga oid qo‘lyozmalarni o‘qish va ularning tavsifini tayyorlash.
3. Ilmiy-tanqidiy matn tayyorlash uchun mavzu tanlash.

	4. Tanlangan mavzuga oid 4-5 ta qo'lyozmani ajratib olish, ularning ichidan tayanch nusxani ajratish, maxsus shartli harf bilan belgilash. 5. Tanlangan mavzuga oid yordamchi nusxalarni ham xuddi shu usul bilan belgilash. 6. Tanlab olingan qo'lyozmalarning har birini tavsiflash. 7. Tayanch nusxaning tanqidini amalga oshirish. 8. Muallifning hayoti va ijodi, u yozgan asarning ilmiy-amaliy ahamiyati haqida so'z boshi yozish. 9. Ilmiy-tanqidiy matnning ilmiy apparatini mustaqil tuzishni o'rganish. 10. Matndagi farqlarga belgi qo'yib, ularni matn ostiga chiqarish. 11. Qo'lyozma asar matnini tayanch nusxa asosida ko'chirish, farqlarini ilmiy apparatda aks ettirish. 12. Ilmiy-tanqidiy matn tuzishda davom etish va ko'rsatkichlar tuzish uchun ma'lumotlar tayyorlash. 13. Ilmiy-tanqidiy matnga ko'rsatkichlar ilova qilish. 14. Tili o'rganilayotgan mamlakat yoki mintaqa falsafasi namunalariga va ularning ilmiy tanqidiy matnlariga obzor tayyorlash. Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida magistrant: • jahon ilm-fani va sivilizatsiyasi rivojiga katta hissa qo'shgan al-Kindiy, ar-Roziy, al-Forobiy, Ibn Sino, Beruniy, G'azzoliy, Faxruddin Roziy, Taftazoniy, Jurjoniy kabi o'rta asr olim va faylasuflari asarlarining asl nusxalari va ularning nashrlari; yozma yodgorliklarning nashrlari turlari, ularga qo'yilgan talablar ***haqida tasavvurga ega bo'lishi;*** • qo'lyozmalarga dastlabki ishlov berish va ularni inventar daftarda qayd etish tartibi; kartochkalar tuzishning asosiy tamoyillari, ularning turlari va mazmuni; qo'lyozmani tavsiflashning asosiy turlari va tamoyillari; asarning nomi, muallifi, kotibi, yaratilgan va ko'chirilgan yilini aniqlash usullari; yirik matnshunos va fihristshunos olimlar – A.Semenov, B.Ahmedov, U.Karimov, A.O'rinboyevning ish tajribasini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** • arab, fors, turk tillarini o'rganuvchi magistantlar o'rta asr mualliflarining qo'lyozmalarini o'qiy olish, tarjima qilish va talqin qilish; qo'lyozmalarning fihristlarini tuzish va matnshunoslik sohasining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlash;

	• hind, xitoy, koreys, yapon va boshqa sharq tillarini o'rganuvchi magistrantlar shu tillardagi falsafiy asarlarni o'qish, tarjima va talqin qilish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Каталог «Собрание восточных рукописей Академии наук Республики Узбекистан. Философия. Том I», подготовленный к печати сотрудниками Института востоковедения им. Абу Райхана БеруниАкадемии наук Республики Узбекистан. – Т., 2017. 2. Tarixiy manbashunoslik/tuzuvchilar: A.Madraimov, G.Fuzailova. O'quv qo'llanma. – T., 2006. 3. Habibullaev A. Adabiy manbashunoslik va matnshunoslik. O'quv qo'llanma. – T.: TDSHI, 2000. 4. Hasaniy M. Sharq qo'lyozmalarini tavsiflash va fihristlash. O'quv qo'llanma. – T., 2004. **Qo'shimcha adabiyotlar** 5. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini 6. birgalikda barpo etamiz. –T.: O'zbekiston, 2016. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi.–T.: O'zbekiston, 2017. 8. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. –T.: 2017. 9. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan quramiz. –T.: O'zbekiston, 2017. 10. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng